

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
БУЙРУҚ

Тошкент шаҳри

"9" июль 2010 № 225

Олий таълим муассасаларида бакалаврларнинг битирув малакавий ишини бажаришга қўйиладиган талабларни тасдиқлаш тўғрисида

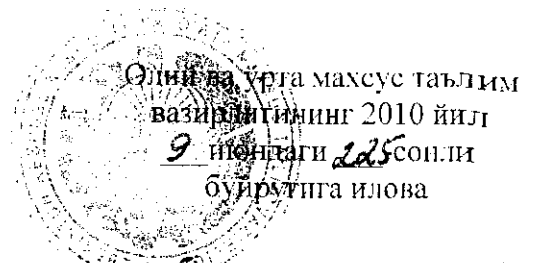
Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 1998 йил 31 декабрдаги «Меъёрий ҳужжатларни тасдиқлаш тўғрисида»ги 362-сонли буйруғи билан «Олий ўқув юртларида бакалаврларнинг битирув малакавий ишини бажаришга қўйиладиган талаблар» тасдиқланган. Ўтган давр мобайнида битирув малакавий ишларни бажариш тартиби, мавзуларини танлаш ва ҳимоя қилиш тартибига қўйиладиган талабларга ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш борасида таълим муассасаларидан таклифлар тушмоқда. Битирув малакавий ишларни бажаришни олий таълим муассасаларидаги ўқитишнинг замонавий техник воситалари ва услубларга мувофиқлаштириш, ишларни ҳимояга тайёрлаш жараёнида кафедра ва раҳбарнинг масъулиятини ошириш ҳамда янги таҳрирдаги талабларни тасдиқлаш мақсадида

Б У Ю Р А М А Н:

1. «Олий таълим муассасаларида бакалаврларнинг битирув малакавий ишини бажаришга қўйиладиган талаблар»нинг янги таҳрири иловага мувофиқ тасдиқлансин.
2. Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 1998 йил 31 декабрдаги «Меъёрий ҳужжатларни тасдиқлаш тўғрисида»ги 362-сонли буйруғи билан тасдиқланган «Олий ўқув юртларида бакалаврларнинг битирув малакавий ишини бажаришга қўйиладиган талаблар» ўз қучини йўқотган деб ҳисоблансин.
3. Мазкур буйруқ ижросининг назорати вазирнинг биринчи ўринбосари У.Ташкенбаев зиммасига юклатилсин.

Вазир

Б.Ходиев

Олий таълим муассасаларида бакалаврларнинг битирув малакавий ишини бажаришга қўйиладиган талаблар

1. Битирув малакавий ишни бажаришнинг мақсад ва вазифалари

Битирув малакавий ишни бажариш олий таълим муассасаси бакалавриатида талабаларни ўқитишнинг якуний босқичидир.

Битирув малакавий ишни бажаришдан мақсад:

таълим бўйича назарий ва амалий билимларни мустаҳкамлаш ва кенгайтириш, олинган билимларни муайян илмий, техникавий, ишлаб чиқариш, иқтисодий, ижтимоий, маданий вазифаларни хал этишда қўллаш;

ижодий ишлаш, хал этилаётган масаланинг (муаммонинг) қўйилиш жараёнидан бошлаб, уни тўла нихоясига етказиш бўйича қарор қабул қилишда бўлган масъулиятни ҳис этишга ўргатиш;

замонавий ишлаб чиқариш, иқтисодиёт, техника ва маданиятнинг ривожланиши шароитида талабаларни мустақил ишлашга тайёргарлигини таъминлашдан иборат.

Муҳандислик, ишлов бериш ва қурилиш тармоқлари таълим йўналишларида битирув малакавий иши унинг шаклларида бири бўлган диплом лойиҳаси сифатида тайёрланиб, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2008 йил 29 апрелдаги “Лойиҳа–тадқиқот ташкилотлари фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-847- сонли қарорига мувофиқ ишлаб чиқилган ва Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ва Давлат архитектура ва қурилиш қўмитасининг 2008 йил 31 июлдаги №16/226-сонли қўшма қарори билан тасдиқланган “Олий таълим муассасаларида диплом лойиҳасини тайёрлаш ва ҳимоя қилиш тартиби тўғрисида”ги Низомга асосан бажарилади.

2. Битирув малакавий ишларнинг мавзуси

Битирув малакавий ишлар мавзуси муаммонинг замонавий ҳолатини ва иқтисодиёт, ишлаб чиқариш, техника, ижтимоий соҳалар, фан, таълим ва маданиятнинг истикболий ривожланишини ақс эттириши керак.

Битирув малакавий ишлар мавзуси мутахассис чиқарувчи кафедра томонидан белгиланади ва олий таълим муассасаси ёки факультетнинг Илмий кенгаши томонидан тасдиқланади ҳамда ҳар ўқув йили бошида қайта кўриб чиқилади.

Битирув малакавий ишлар мавзусининг йиллик рўйхати битирув амалиёти бошланишига қадар ёки битирув курсининг бошида эълон қилинади.

Талабаларга (рейтинглари бўйича камайиш тартибида) битирув малакавий ишларнинг мавзуларини танлаш ҳуқуқи берилади. Талаба ёки талабанинг ўқиши учун тўлов-контракт маблағини тўлаётган буюртмачи зарурий асослар билан битирув малакавий ишлар мавзуси бўйича ўз вариантларини таклиф этишлари мумкин.

Битирув малакавий иш мавзуси ва раҳбарни талабага бириктириш кафедранинг тақдимномаси бўйича ректорнинг буйруғи билан расмийлаштирилади.

Иш раҳбари, битирув малакавий ишнинг мавзусига мувофиқ талабага битирув малакавий ишга тегишли материалларни тўплаш бўйича (жумлада, малакавий амалиёт ўтказиш даврида ҳам) топшириқ беради. Топшириқнинг шакли олий таълим муассасанинг ўқув бўлими томонидан белгиланади. Топшириқ битирув малакавий иш билан биргаликда Давлат аттестация комиссиясига тақдим этилади.

3. Битирув малакавий ишни бажаришга раҳбарлик қилиш

Битирув малакавий ишларга раҳбарлар ушбу олий таълим муассасасининг профессор ва доцентлари ёки илмий ходимлари, бошқа муассаса ва корхоналарнинг юқори малакали мутахассислари сафидан тайинланади.

Битирув малакавий иш раҳбари:

- топшириқ беради;
- битирув малакавий ишнинг бажарилиш жадвалини режалаштиради;
- асосий адабиётлар, маълумот ва архив материалларини ҳамда мавзу бўйича бошқа манбаларни тавсия этади;
- талабалар билан мунтазам равишда консултациялар ўтказиши;
- битирув малакавий ишнинг бажарилиш жараёнини назорат этади;
- талаба бажарган битирув малакавий ишнинг сифати ва муаллифлигига жавоб беради, мавзуларнинг кайтарилишига ёки бошқа манбалардан айнис кўчирилишига йўл қўймайди.

Битирув малакавий иш раҳбарининг таклифига биноан, кафедра битирув малакавий ишга раҳбарлик қилишга ажратилган вақт бюджети ҳисобидан ишнинг айрим бўлимлари бўйича консултантларни таклиф этиши мумкин.

Битирув малакавий ишнинг бўлимлари бўйича консултант (маслаҳатчи)лар этиб, олий таълим муассасасининг профессорлари ва доцентлари, илмий ходимлари ҳамда бошқа муассаса ва корхоналарнинг юқори малакали мутахассислари тайинланиши мумкин. Консултантлар талаба бажарган ишнинг мувофиқ қисмини текширади, тегишли кўрсатмалар беради.

Мутахассис чиқарувчи кафедра битирув малакавий ишга қўйиладиган талаблар ҳажмини белгиллаган ҳолда битирув малакавий ишни бажариш бўйича услубий қўлланмаларни ишлаб чиқади ва улар билан талабаларни таъминлайди.

Битирув малакавий иш берилган топшириқ асосида шахсан талаба томонидан бажарилади.

Битирув малакавий ишнинг ҳар бир бўлими мувофиқ асослар, қарорлар, ва хулосалар билан ёритилади. Битирув малакавий ишда, илгари бажарилган мустақил ишларнинг натижалари ёки бошқа муаллифларнинг (илмий маърузалар ва мақолалари, ҳисоб-графика ишлари, курс ишлари ва лойиҳалари, албатта, номлари кўрсатилган ҳолда) ишлари, таҳилий-қиёсий маълумотлар сифатида акс эттирилиши ёки улардан фойдаланиш мумкин.

Тушунтириш қисми (пояснительная записка) битирув малакавий ишнинг мазмунини қисқа ва муайян шаклда ифодалашни лозим. Зарурий ҳолларда тушунтириш қисмга графиклар, расмлар, эскизлар, диаграммалар, схема ва бошқалар, шунингдек, зарурий қўшимча ахборот ёзилган электрон шаклдаги маълумотлар илова этилиши мумкин.

Битирув малакавий ишларнинг таркибига битирув малакавий ишнинг мавзуси, мақсади ва вазифаларидан келиб чиққан ҳолда электрон шаклдаги тақдимот материаллари киритилиши мумкин.

Тушунтириш қисми камида 10-15 минг сўз ҳажмида белгиланади.

Чизмаларнинг формати, шартли белгилари, шрифт ва масштаблари амалдаги стандартлар талабларига қатъий мувофиқ келиши зарур, одатда чизмалар А2 форматли қоғозда (5-6 варақ ҳажмида) қаламда бажарилади ёки техника воситалари орқали тайёрланиб, экранда электрон доскада кўрсатилади. Архитектура йўналишидаги чизмаларга қўйиладиган талаблар уларга мувофиқ келувчи ўқув-услубий бирлашмалар (ассоциациялар) томонидан белгиланади.

Кафедранинг тавсиясига биноан битирув малакавий иш чет тилларининг бирида бажарилиши мумкин. Чет тилда бажарилган ишга давлат тилидаги аннотация илова этилади ва химоя вақтида таржима таъминланади.

4. Битирув малакавий ишнинг бажарилиши

Битирув малакавий иш олий таълим муассасасининг, одатда, ушбу мақсадда махсус ажратилган хоналарда бажарилади. Айрим ҳолларда, битирув малакавий иш корхоналар, муассасалар, илмий, лойиҳалаш ва бошқа муассасаларда бажарилиши мумкин.

Битирув малакавий ишнинг бажарилиши бўйича талабанинг ҳисобот бериш муддатларини деканат назорат этади. Деканат белгилаган муддатларда, талаба битирув малакавий ишининг бажарилиш ҳолати ҳақида раҳбар ва кафедра мудири олдида ҳисобот беради. Кафедра мудири битирув малакавий ишнинг тайёрлик даражасини белгилайди. Шу мақсадда кафедрада ҳар бир битирувчи кесимида битирув малакавий ишларнинг бажарилиш мониторинги ташкил этилиб, унинг бажарилиш ҳолати раҳбарнинг ҳафталик ҳисоботлари асосида фоизларда аниқлаб борилади.

Талаба – иш муаллифи, танланган қарорнинг тўғрилигига ва унинг топшириққа мувофиқлигига, битирув малакавий ишда кўчирмачилик ҳолатини йўқлигига жавоб беради.

Битирув малакавий ишларни бажариш босқичларида белгиланган муддатлардан кечикиш ҳоллари аниқланганда уларни бартараф этиш бўйича тегишли чоралар кафедра мудири томонидан белгиланади.

5. Битирув малакавий ишни химоя қилиш

Белгиланган тартибда расмийлаштирилган битирув малакавий иш (компьютерда бажарилган ҳолда унинг электрон варианты билан бирга) талаба томонидан раҳбарга тақдим этилади. Раҳбар, битирув малакавий иш талаб даражасида бажарилганлигига ишонч билдиргандан сўнг, ишни ўз тақризи билан бирга кафедра мудирига тақдим этади. Тақризда талабанинг фаоллиги, қабул қилинган қарорлардаги янгиликлар ва битирув малакавий ишнинг бошқа ижобий томонлари тавсифланади. Кафедра мудир, тақдим этилган материаллар асосида, битирув малакавий ишни талаба томонидан Яқуний давлат аттестация комиссиясида химоя қилишга киритиш ҳақида қарор қабул қилади.

Агар, кафедра мудир талабанинг битирув малакавий ишнинг химояга киритиш мумкин эмас деб ҳисобласи, масала кафедра мажлисида, раҳбар иштирокида муҳокама этилади. Кафедра мажлисининг баённомаси факультет декани томонидан тасдиқ учун ректорга тақдим этилади.

Химояга киртилган битирув малакавий иш тақризга юборилади.

Тақризчилар таркиби битирувчиларга иш берувчи соҳа мутахассислари сафидан танланади. Тақризчилар сифатида бошқа олий таълим муассасасининг профессор ва ўқитувчилар ҳам жалб этилиши мумкин.

Факультет декани малакавий ишни тақриз билан химоя учун Яқуний давлат аттестация комиссиясига тақдим этади.

Битирув малакавий ишни химоя қилиш тартиби Ўзбекистон Республикаси олий таълим муассасалари битирувчиларини яқуний давлат аттестацияси тўғрисидаги Низом билан белгиланади.

Битирув малакавий ишлар химояси замонавий ахборот технологиялари воситасида тақдимот (презентация) шаклида ташкил этилади ва ўтказилади.

Битирув малакавий ишлар мавзуси, мазмун-моҳияти ва хусусиятларига мувофиқ уларнинг химоясини ташкил этиш ва ўтказишнинг бошқа шакллари олий таълим муассасаси Илмий кенгаши томонидан ўрнатилиши мумкин.

Архив, ахборот-ресурс маркази ва кафедраларда сақланаётган ёки интернет ресурсларидан фойдаланиб айнан кўчириб олинганлиги расмий химоягача аниқланиб тасдиғини топган битирув малакавий ишлари кафедра мудир тақдимномасига асосан ректор буйруғи билан бекор қилинади ва битирувчига қоникарсиз баҳо қўйилиб, иш раҳбари кейинги уч йил давомида битирув малакавий ишларга раҳбар этиб тайинланмайди.

Олий таълим муассасасида ахборот технологиялари воситасида тақдимот шаклида битирув малакавий ишлар химоясини ташкил этиш учун етарли даражада махсус жиҳозланган аудиториялар белгиланади.

Битирув малакавий иш химоясидан сўнг (камида 10 йил) олий таълим муассасасида сақланади. Ҳар хил сабаблар бўйича битирув малакавий ишни бошқа ташкилот ёки ходимларга топшириш зарурияти мавжуд бўлган ҳолда (тадбиқ этиш, танловлар ва ҳақозо), ишдан нусха олинади ва уларни мазкур нусха берилади, ишнинг асл нусхаси олий таълим муассасасида қолдирилади.